

DRAMATURGI ROMÂNI CONTEMPORANI

de la **A** la **Z**

de ADRIANA POPESCU

Mihail
Davidoglu

(I)

I. Dramaturg.

S-a născut la 11 noiembrie 1910 la Hirilău, județul Iași. Își dă bacalaureatul în 1929 la Galați; urmează cursurile Facultății de litere și filozofie din București (1929—1931). Practică o perioadă meseria de învățător și de profesor de limbi clasice. Vicesitudini istorice îi marchează, în câteva rânduri, biografia.

Debutul în literatură și în dramaturgie are loc în 1936 cu piesa radiofonică *Marinarul Smirniot*, citită inițial de Panait Istrati, care i-o recomandă lui Horia Furtună, directorul de atunci al teatrului radiofonic. Piesa, difuzată la 26 mai 1936, în regia lui Haig Acterian, stărnește interesul marelui romancier Liviu Rebreanu. La sugestia acestuia, tânărul dramaturg în devenire va scrie următoarea sa lucrare dramatică, piesa radiofonică *Ion Vodă*, difuzată la 14 martie 1937.

Debutul scenic are loc la 23 mai 1947 pe scena Teatrului Național din București cu piesa *Omul din Ceatal*, elaborată — așa cum precizează autorul — în anii războiului, 1942—1943.

Următoarele piese ale lui Mihail Davidoglu, *Minerii* (1949) și *Cetatea de foc* (1950), sint rezultatul unor documentări la fața locului (Valea Jiului, unde autorul va lucra efectiv în mină timp de o lună și, respectiv, Reșița), pe care Davidoglu — activist de partid pe atunci — le va face în calitate de reporter trimis să strângă material pentru viitoare reportaje.

Urmează alte scrieri dramatice, care vor avea un ecou mai restrins decât primele trei piese amintite. Între 1960—1971, Mihail Davidoglu scrie doar piese într-un act, pentru uzul teatrelor de amatori, revenind pe scena profesionistă după o pauză de zece ani, în 1971, cu *Ochii dragi ai bunicului*.

Este laureat al Premiului de Stat.

II. LUCRĂRI DRAMATICE REPREZENTATE

1947, 23 mai — *OMUL DIN CEATAL*, dramă în trei acte (opt tablouri). Titlul inițial al piesei este *Delta*. Teatrul Național din București, sala Studio. Direcția de scenă: Ion Șahighian. Decorurile: Traian Cornescu și C. Grama. Cu: Cezar Rovințescu, Emil Botta, Titus Lapteș, Iulian Necșulescu, C. Mitru, Al. Ionescu-Ghibericon, Chiril Economu, P. Pătrașcu, P. Dem. Dragoman, G. Atanasie, V. Buciu, I. Focșeneanu, Ion Henter, George Franga, Eliza Petrăchescu, Elena Cruceanu, Elena Sereda, Nelli Coman, Valeria Panait, Irina Mareș, Luciana Dumitrescu, G. Dolbfin, A. Mihail și alții.

Piesa s-a mai jucat la Teatrul Național din Iași.

Piesă distinsă cu Premiul „I. L. Caragiale” al Academiei R.P.R. pentru lucrări în domeniul literaturii dramatice și cu Premiul Teatrului Național pe anul 1948.

„*Piesa lui Mihail Davidoglu Omul din Ceatal* (1947) marchează un moment de răscruce, cînd dramaturgia se integrează direct, nemijlocit, noii realități sociale, pe care caută să o exprime cît mai fidel, aproape cu mijloacele reportajului și ale fotografiei. Este epoca teatrului-tribună, a eroului nou, cumulînd numai calități...” (Mihai Florea — „Scurtă istorie a teatrului românesc”, București, Editura Meridian, 1970, p. 148.)

„...pentru a avea o justă perspectivă asupra lucrării lui Mihail Davidoglu, trebuie să subliniem de la început că apariția ei (...) este consecința cotiturii istorice făcută de poporul român pe plan politic-economic-social și în urma căreia raportul de forțe

intre burghezii și proletariati a fost schimbat în mod hotărât în favoarea acestuia din urmă. (...) În acest înțeles, Omul din Ceatal reprezintă indiscutabil o cotitură, un drum nou, structural schimbat în dramaturgia românească, și poate părea unui spectator obișnuit al premierelor bucureștene din ultimii patruzeci de ani o călătorie prin niște ținuturi tare, tare depărtate" (Trăian Șelmaru — „Omul din Ceatal sau O călătorie în adâncul realității românești” — prefață la volumul Omul din Ceatal de M. Davidoglu, Editura Europolis, 1948.)

„Cînd a apărut pe scenă Laurentie, Omul din Ceatal, a impresionat publicul prin firea sa pasionată, prin replicile sale aprige. În prima piesă a lui Mihail Davidoglu, eroii își jucau viața pas cu pas, în întâlniri decisive. Atmosfera era saturată de tragism autentic, și de aceea chemările la luptă înfloreau îmbătătoare, deschizînd ferestre largi către noi orizonturi. Nu încapă îndoială că deficiențele construcției dramatice se datorau, în această lucrare de debut, abuzului de sentimentalitate și—implicit—vopselelor îngroșate în elaborarea culorii locale” (Vicu Mindra — „Gazeta literară”, nr. 50/12 decembrie 1957.)

„Am reținut Omul din Ceatal în paginile antologiei noastre pentru tot ceea ce piesa aducea inedit atunci, pentru tot farmecul pe care și l-a păstrat intact pînă acum, pentru că, după opinia noastră, ea îl reprezintă în chipul cel mai adevărat pe adevăratul dramaturg Mihail Davidoglu”. (Valeriu Răpeanu — prefața la capitolul Mihail Davidoglu în „O antologie a dramaturgiei românești 1944—1977”, București, Editura Eminescu, 1978, vol. I, pp. 64—69.)

1949, 1 mai — *MINERII*, dramă în trei acte.

Teatrul Național din Cluj. Regia Marietta Sadova. Scenografia: Liviu Ciulei. Cu: S. Rădulescu, Viorica Iuga, G. Aurelian și alții.

Piesa s-a mai jucat, în aceeași stațiune, la Teatrul Național din București, în regia lui Ion Aurel Maican, cu Emil Botta și Tanți Cooea în rolurile principale. S-a mai jucat la Teatrul Național din Iași și la Teatrul de Stat din Baia Mare (în 1958). Piesa a fost tradusă și jucată cu succes în R. P. Ungară.

Piesă distinsă cu Premiul „I. L. Caragiale” al Academiei R. P. R. pe 1949.

„Demonstrînd printre primii în literatura noastră capacitatea poetică și resursele de dramatism conținute de muncă, de lupta oamenilor pentru

crearea bunurilor materiale, Davidoglu are meritul de a și realizat unul dintre primii eroi dramatici de factură nouă, pe Anton Nastai, muncitor minier, comunist, de admirat pentru conștiința înaltă, cuceritor prin servirea existenței sale. Eroul evoluează dominat de o înaltă pasiune, aceea de a sluji oamenii, viața nouă, printr-o acțiune concretă, prin cîl mai mult cărbune smuls muntelui, pasiune nutrită de conștiința utilității muncii sale.” (Virgil Brădăceanu — „Viziune și univers în noua dramaturgie românească”, București, Editura Cartea Românească, 1977, p. 92.)

Alte opinii: Călin Căliman — „Teatrul”, nr. 10—11/1958.

1950, 2 mai — *CETATEA DE FOC*, dramă în trei acte.

Teatrul Național din București, sala Comedia. Regia: N. Massim. Scenografia: Liviu Ciulei. Cu: Irina Răchițeanu, A. Pop-Marțian, George Calboreanu, Ștefan Ciubotărașu, A. Codarcea, Al. I. Ghiberlcon, Mircea Constantinescu, C. Bărbulescu, Mihai Berechet, Ecaterina Nițulescu-Șahighian, Matilda Bărbulescu, Emil Botta, S. Holban, Igor Bardu.

Piesa s-a mai jucat la Teatrul Secuiesc de Stat din Tîrgu Mureș. A fost tradusă și jucată în R. P. Ungară.

Piesă distinsă cu Premiul de Stat.

„Cetatea de foc este o lucrare masivă, grea de tipuri autentice, de conflicte, de pitoresc și de adîncimi sufletești, meșteșugit răscolite de poetul dramatic.

Urmărind o temă ideologică—construirea socialismului, jertfa individului în triumful cauzei comune, sacrificînd sentimentele personale în slujba unui ideal de muncă și de progres, autorul nu s-a izolat numai în frumusețile abstracte ale unei probleme sociale, dar a rămas și pe pămînt folosind un material uman și tehnic, cules din realitatea imediată. (...).

Cu toată bogăția personajelor și a conflictelor, — poate tocmai din pricina acestei bogății, cu toată gradația care duce la un final triumfal, Cetatea de foc mi se pare mai mult un roman dialogat, decît o piesă de teatru. Un excelent și amplu roman. (...).

Cei ce vor să se amuze cu orice chip la teatru vor fi, poate, dezamăgiți. Cei ce vor să se instruiască, să trăiască un moment intens din caleidoscopul vremii, din frământările spre pace și progres ale oamenilor muncii, slujite de talentul masiv al unui scriitor plin de temperament și de originalitate, vor fi recunoscători lui Mihail Davidoglu pentru cele trei

ore de feerie eroico-realistă cu care ne-a dăruit la acest sfârșit de stagiu-ne." (Victor Eftimiu — „Adevărul”, iunie 1950.)

„Caracterul lui Petru Arjoca este una din realizările cele mai de seamă ale dramaturgiei noastre contemporane (...). Cetatea de foc constituie nu numai un document al începuturilor dramaturgiei noastre realist-socialiste, ci o operă de seamă a teatrului nostru contemporan, imagine artistică emoționantă a procesului de făurire a omului nou, constructor al unei noi societăți”. (Margareta Bărbuță — *Prefață la volumul II din „Teatru româ-*

nesc contemporan”, București, Editura Tinctretului, 1962, pp. 11—12.)

Alte opinii : N. Massim — „Problema interpretării omului nou în „Cetatea de foc” — Revista Teatrului Național nr. 10 (16) — stagiunea 1949—1950 ; Margareta Bărbuță — „Contemporanul”, 3 martie 1950 ; Tr. Șelmaru — „Mai multă atenție pieselor originale” — „Scinteia”, 1 iunie 1951 ; I. Ardeleanu — „Luptătorul bănățean”, 2003/1951 ; Pall Arpád — „Utunk”, 7 februarie 1952 ; Dumitru Micu — „Cel mai dramatic erou” — „Teatrul” nr. 6/1957 ; D. Grigorescu — „Luceafărul” nr. 6/1960.

(Continuare din pag. 77)

● **Fulgerul. Diaru teatralu, umoristicu și literaru.** Iași, 18 ian. — 16 apr. 1864. Săptăminal. Format 24×27. Redactor și proprietar L. Ademollo Tip. „Buciumul român”. La 16 apr. apare cu subtitlul *Fôie italo-romana ilustrata*. Pentru catalogul lor din 1913, Nerva Hodoș și Al. Sadi Ionescu (op. cit., pag. 274), au văzut doar numerele din 18 ian. și din 16 apr. 1864, fără să indice depozitul. Descrierea bibliografică apud Nerva Hodoș, Al. Sadi Ionescu.

1866

● **Teatrulu, foae belletristica literariă.** București (Sept. 1866)—3 sept. 1867. Format 39×29. Director Ioan Romanescu. Tip. Theodor Michaelescu și Vaidescu. „Esse de doue ori pe septamana” (B.A.R.P. III 41692).

Am consultat, ca și Nerva Hodoș, Al. Sadi Ionescu (op. cit.), singurul exemplar conservat, cel din fondul academic, cu data de duminică, 3 sept. 1867, după care s-a făcut și descrierea bibliografică. Sumarul este eclectic, programul — neprecizat. Editorialul deplînge vechile conflicte dintre frunțașii scenei naționale M. Millo și M. Pascaly și salută noua antrepriză a Teatrului Național, girată de cei doi mari actori, în fine împăcați. Două „eseuri”, **Caracterul și Noblețea**, ex-

plcă natura caracterelor dramatice și precizează **gîgurile** ținutei scenice. Poema „La Transilvania. Umbrei lui Mihai Bravul”, semnată P. A., are versul pletoric. Abonații nu-și onorau

„Cum ? cînd nisce artiști care tot d'auna a fost bine primîți pe scena Bucureștiului, fac, ca să zicem așa, sacrificiul a visita unele provinci, ei nu găsesc nici măcar bucățica de piine după care alerg ? Cum ? cînd celebritatea noastră dramatică decanul artiștilor, d-nu Millo în fine au binevoit a visita orașele Ploiești, Buzău, Focșani etc. și acei bărbați, acea junime, acea populațiune a stat ca marmura și nu a venit a-i da concursul lor moral și material, și a veni încă a mulțumi cu mănunchiuri de flori, artistului care le făcea onoarea a-i visita !”.

Cronica săptămîinii, în *Teatrul* nr. 1, 1867.

obligățiile, deși primiseră revista regulat, fapt care a pecetluit soarta periodicului.

● **Artistul, fôie teatrală și literară.** București. Septembrie-octombrie 1866. De două ori pe săptămîină. Redactor G. Anghelescu. Tipografia C. A. Rosetti. Nu se află în fondurile documentare publice. Nerva Hodoș și Al. Sadi Ionescu citează după semnalările din presa vremii (op. cit., p. 54).